

Siguldas novada pašvaldība
ALLAŽU PAMATSKOLA

Reģ. Nr. 4312901109, Skolas iela 5, Allaži, Allažu pagasts, Siguldas novads, LV-2154, tālr.67970954,
e-pasts: allazu.pamatskola@sigulda.lv, AS „SEB banka”, konts Nr.LV15UNLA0027800130404, kods
UNLALV2X

IEKŠĒJIE NOTEIKUMI

Allažos, Siguldas novadā

28.08.2020.

Nr.5

APSTIPRINU
Allažu pamatskolas direktore

A. Keplere
2020.gada 28.augustā

ALLAŽU PAMATSKOLAS AUDZINĀŠANAS DARBA PROGRAMMA 2020.-2024.gadam

*Izstrādāta saskaņā ar 15.07. 2016.MK
noteikumu Nr. 480 “Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un
informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību
un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība” prasībām*

I. Ievads

Izglītības likums, Valsts pamatizglītības standarts un mācību priekšmetu standarti nosaka ikviena pedagoga iesaistīšanos un atbildību audzināšanas darbā. Izglītības iestādes attīstības stratēģija, mērķi un uzdevumi nodrošina audzināšanas darbību, kas sekmē katra izglītojamā harmonisku un vispusīgu attīstību.

Allažu pamatskolas (turpmāk – Izglītības iestāde) audzināšanas programma ir veidota pamatojoties uz Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātajiem prioritārajiem virzieniem audzināšanas darbā („Konceptija audzināšanas darbībai pamatizglītības un vidējās izglītības iestādēs”, IZM 1999.gada 25. oktobra rīkojums Nr.565). Audzināšanas programmā ir ievēroti Izglītības likumā, Valsts pamatizglītības standartā, Bērnu tiesību aizsardzības likumā, ANO Konvencijā par bērna tiesībām noteiktie principi. Audzināšanas programma īsteno Izglītības iestādes noteiktos ikgadējos aktuālos uzdevumus audzināšanas darbā.

II. Izglītības iestādes vīzija

- Mēs iedrošināsim un atbalstīsim mūsu bērnus pilnveidot zināšanas, prasmes un pozitīva rakstura īpašības.
- Mēs iedvesmosim izglītojamos veidot šo pasauli labāku.
- Mēs sagaidām, ka mūsu izglītojamie ciena un rūpējas par līdzcilvēkiem.

III. Audzināšanas mērķis

Audzināšanas darba mērķis ir virzīt izglītojamos uz pašizziņas un pašpilnveidošanās darbu, vadot patstāvīgas, atbildīgas, garīgi bagātas personības attīstību mūsdienu sabiedrībā - radīt izglītojamajiem iespējas veidoties par garīgi un fiziski attīstītu, atbildīgu un radošu personību.

IV. Audzināšanas darba uzdevumi

1. Izglītojamo vērtību izglītības audzināšana.
2. Patriotisma jūtu attīstīšana, pilsoniskās līdzdalības veicināšana, sekmējot cieņu pret Latvijas valsti, tautu, tās kultūru un tradīcijām.
3. Radošas un zinātkāras personības attīstīšana, kas mērķtiecīgi virzās uz izaugsmi profesionālajā jomā un spēj veikt pašvērtējumu.
4. Izglītojamo piederības sajūtas veidošana savai ģimenei, Izglītības iestādei, pilsētai, valstij.
5. Cieņpilnu, atbildīgu un iecietīgu izglītojamo savstarpējo attiecību veicināšana.
6. Veselīga dzīvesveida popularizēšana kā garīgās un fiziskās veselības pamats.
7. Karjeras izglītības pasākumu realizēšana.
8. Saturīga klases audzināšanas darba plānošana un realizēšana.
9. Izglītojamo motivēšana aktīvai, jēgpilnai līdzdarbībai klases, Izglītības iestādes, novada un valsts sabiedriskajos pasākumos.
10. Ikdienas darbā visaugstākās garīgās un morālās dzīves standarta - tikumības iedzīvināšana.
11. Audzināšanas darbā attīstīt šādas izglītojamo kompetences:
 - 11.1. pašattīstības kompetence (spēja izprast un pieņemt pašam sevi, virzīt savu attīstību, mērķtiecīgi darboties savas karjeras veidošanā);
 - 11.2. sociālā kompetence (prasme analizēt dzīves procesus, notikumus, prasme iekļauties sabiedrībā, racionāli risināt konfliktus, veidot cieņpilnas sadarbības un saziņas prasmes);
 - 11.3. ētiskā kompetence (spēju apzināties vērtības, tikumiskas uzvedības pamatus, veidot kritisku attieksmi, pārdomātus, tikumiskajās vērtībās balstītus spriedumus un rīcību)
 - 11.4. eksistencialā kompetence (sava un citu drošība, veselības saglabāšana, dabas un vides saudzēšana, rīcība ekstremālās situācijās)
 - 11.5. kultūras kompetence (spēju izprast, novērtēt un pārmantot kultūrvēsturisko pieredzi, apzināt savas dzimtas saknes, vietējās kopienas un valsts sasniegumus).

V. Klases audzinātāja darbības pamatojums

Bez zināšanu uzkrāšanas ir būtiski iemācīt izglītojamiem integrēties sabiedrībā un nostiprināt pozitīvu attieksmi pret dzīves pamatvērtībām, tai skaitā pret sevi un savu drošību, veselību kā līdzekli citu vērtību iegūšanai. Stipru kopienu un valsti var veidot tikai vesela, gudra un morāli noturīga tauta, tāpēc audzināšanas darba rezultātā ir jārada izglītojamajos vēlme sevi garīgi un fiziski pilnveidot šādam mērķim. Bet tas nav iedomājams bez savstarpējo attiecību kultūras un sapratnes.

Personība Izglītības iestādē veidojas mijiedarbībā ar pedagogu - autoritāti, piemēru, kurš iemantojis cieņu un uzticību. Tādas autoritātes pamatā ir atbildība par savu uzdevumu un misiju, savas personības veidošanu un izaugsmi, kā arī spēja uzturēt nepārtrauktu dialogu ar izglītojamo.

Vistiešāk audzināšanas darbu veic klases audzinātājs, kas sniedz vispusīgu atbalstu savas audzināmās klases izglītojamajiem. Klases audzinātājs sadarbībā ar Izglītības iestādes kolektīvu, atbalsta personālu un vecākiem risina ar izglītojamā personības veidošanos saistītus jautājumus, vienlaicīgi rūpējoties par psiholoģiski labvēlīgu klases vidi un saliedētu, atbalstošu kolektīvu.

Klases audzinātājs sadarbībā ar Izglītības iestādes administrāciju, ņemot vērā izglītojamā vajadzības un Izglītības iestādē realizētās izglītības programmas, kā arī valsts, novada un Izglītības iestādes izvirzītās prioritātes, realizē Izglītības iestādes audzināšanas darba programmu.

Audzināšanas darbs tiek īstenots:

- klases stundās un visu mācību priekšmetu stundās,
- pedagogu, izglītojamo un vecāku sadarbībā,

- izglītojamo izpētē,
- ārpusstundu aktivitātēs,
- interešu izglītībā,
- dažādos projektos.

VI. Klases audzinātāja pienākumi

1. Īstenot klases audzināšanas programmu saskaņā ar Izglītības iestādes galvenajiem uzdevumiem un audzināšanas darba programmu, audzināmās klases izglītojamo vecumposma īpatnībām, vajadzībām un interesēm.
2. Vadīt klases stundas saskaņā ar klases audzinātāja programmu un izstrādāto, mācību gada sākumā apstiprināto klases stundu tematisko plānu (iepazīstināt ar ārējiem un iekšējiem normatīvajiem dokumentiem, veikt instruktāžas, informēt par aktualitātēm Izglītības iestādes dzīvē, iepazīstināt izglītojamos ar viņu tiesībām un pienākumiem, izglītot par uzvedības un saskarsmes kultūru, veselīga dzīvesveida pamatiem un atkarības profilaksi, darbību ekstremālās situācijās, satiksmes drošību, karjeras izvēles iespējām un tikumīgas rīcības veidošanu).
3. Veikt izglītojamo izpēti, novērot un analizēt izglītojamo sekmes, sekmju dinamiku, disciplīnu, kavējumus, motivējot viņus apgūt zināšanas, izkopt iemaņas un prasmes un veidot attieksmes.
4. Sekmēt klases kolektīva veidošanos, kopīgi organizējot klases pasākumus, piedaloties Izglītības iestādes un ārpusstundu pasākumos, iesaistot izglītojamos Izglītības iestādes pasākumu veidošanā, līdzdarbojoties novada aktivitātēs.
5. Atbildēt par izglītojamo drošību klases un Izglītības iestādes organizētajos pasākumos.
6. Izzināt un veicināt izglītojamo interešu un spēju attīstību ārpusstundu darbā.
7. Nekavējoties ziņot par bērnu tiesību pārkāpumiem, konfliktiem Izglītības iestādes administrācijai, sociālajam pedagogam vai attiecīgajam pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības speciālistam (pēc Izglītības iestādē izstrādātajiem noteikumiem).
8. Sadarboties ar vecākiem vai personām, kas viņus aizstāj, palīdzot risināt ar izglītojamo personību, izglītošanos un vērtību sistēmas veidošanu saistītus jautājumus. Nodrošināt operatīvo informāciju vecākiem, organizēt klases vecāku sapulces un individuālās pārrunas ar katra audzināmā vecākiem, iesaistīt vecākus klases un Izglītības iestādes sabiedriskajā dzīvē.
9. Savlaicīgi un sistemātiski nodrošināt dokumentu aizpildi un to kvalitāti (personu lietas, klases žurnāls, liecības, klases audzināšanas plāns, ekskursiju pieteikumi un izvērtējumi, klases audzināšanas darba izvērtējums pašvērtējumā, izglītojamo mācību rezultātu atskaites, izglītojamo dienasgrāmatas, izlaiduma klases dokumenti).
10. Piedalīties klašu audzinātāju metodiskās komisijas darbā, veikt darba pašvērtējumu un paaugstināt savu profesionālo meistarību.
11. Sadarboties ar mācību priekšmetu un interešu izglītības pedagogiem, atbalsta personālu

VII. Klases audzinātāja tiesības

1. Klases audzinātājam ir tiesības uz koleģiālām, saprotošām un cieņpilnām attiecībām ar visiem Izglītības iestādes darbiniekiem.
2. Problēmsituāciju risināšanā saņemt konsultāciju un palīdzību no Izglītības iestādes administrācijas, sociālā pedagoga, psihologa, medmāsas u.c.
3. Saņemt informāciju no direktora vietnieka audzināšanas darbā par Izglītības iestādes mācību un audzināšanas darba virzieniem, plāniem, galvenajiem uzdevumiem un pārraudzīšanu.
4. Atbilstoši Izglītības iestādes audzināšanas programmai un gada prioritātēm, ka arī individuālai situācijai klasē izvēlēties saturu, formas un metodes darbam ar audzināmo klasi un viņu vecākiem.

5. Izmantot karjeras izvēles speciālista palīdzību izglītojamo labākai profesionālai orientācijai.
6. Izvērtēt savu profesionālo darbību, iesniegt Izglītības iestādes administrācijai priekšlikumus par audzināšanas procesa pilnveidošanu.
7. Paaugstināt savu kompetenci, gūt pieredzi, vērojot kolēģu klases stundas, apmeklējot kursus un lekcijas.
8. Lūgt atbalstu klašu audzinātāju MK kolēģiem un direktora vietniekam audzināšanas jomā.
9. Iesaistīties novada konkursā „Gada klase”.

VIII. Klases audzinātāja ikdienas uzdevumi

1. Iepazīstināt izglītojamos ar Izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumiem, aktualizēt tos ikdienā, pārrunāt izglītojamo pienākumus un tiesības, kopīgi izstrādāt klases iekšējās kārtības noteikumus, sekot dežūrām klasē un Izglītības iestādē.
2. Informēt izglītojamos par aktualitātēm Izglītības iestādes dzīvē.
3. Analizēt izglītojamo mācību sasniegumus un disciplīnu, viņu izaugsmes dinamiku, motivēt veikt pašvērtējumu.
4. Veicināt klases kolektīva saliedēšanu, kopīgi ar izglītojamiem un viņu vecākiem, organizējot klases pasākumus (ekskursijas, tikšanās, klases vakari u.c.) un veidojot klases tradīcijas.
5. Iesaistīt izglītojamos Izglītības iestādes organizētajos ārpusstundu pasākumos.
6. Organizēt izglītojamo līdzdalību klases un Izglītības iestādes vides saglabāšanā un sakopšanā.
7. Motivēt izglītojamos iesaistīties izglītojamo pašpārvaldē un ārpusstundu darbībā, tajā skaitā interešu izglītības programmās.
8. Sniegt atbalstu savas audzināmās klases izglītojamiem, ievērojot viņu individuālās īpatnības, sekmēt viņu personības attīstību.
9. Sekmēt katra izglītojamā izaugsmi un attīstību.

IX. Klases audzinātāja dokumenti

1. Klases mape - (novada *konkursam „Gada klase”).*
2. Klases audzināšanas darba plāns.
3. Klases stundu tematiskais plāns mācību gadam.
4. Stundu kavējumu uzskaite.
5. Izglītojamo izpētes materiāli (*apkopojums un analīze*).
6. Materiāli par audzināšanas darbu klasē (*prezentācijas, klases stundu plāni u.c.*).
7. Vecāku sapulču protokoli.
8. Individuālais darbs ar vecākiem (*ieraksti e-klasē, trīspusējo sarunu protokoli u.c.*).
9. Ekskursiju (pārgājienu) pieteikumi.
10. Ekskursiju, pārgājienu apraksti.
11. Drošības instruktāžas.
12. Ārpusstundu aktivitāšu materiāli (*foto u.c.*).
13. Diplomi, pateicības u.c. apstiprinājumi par klases aktivitāti un dalību pasākumos, konkursos.
14. Klases audzinātāja darba pašvērtējums (*mācību gada beigās*).

X. Audzināšanas darba formas un metodes

1. Lekcijas, sarunas, diskusijas, debates, dialogs.
2. Lomu spēles, situāciju modelēšana.
3. Pāru un grupu darbs.
4. Intervijas, anketēšana.
5. Instruktāžas.
6. Tikšanās.
7. Pētījumi, praktiskie darbi.

8. Video materiālu, literatūras, izrāžu u.c. analīze.
9. Klases vakari, tematiski klases pasākumi.
10. Pasākumu organizēšana citai klasei, klašu grupai, Izglītības iestādes kolektīvam.
11. Ekskursijas un pārgājieni.
12. Teātra, izstāžu u.c. kultūras pasākumu apmeklējums.
13. Talkas, kolektīvs darbs.
14. Labdarības pasākumi.
15. Konkursi, viktorīnas.
16. Projektu darbs.
17. Mācību priekšmetu olimpiādes.
18. Sporta sacensības.
19. Izstādes.
20. Dalība koncertos.
21. Vides (klases), telpu noformēšana.
22. Sadarbība ar vecākiem- sanāksmes, kopīgi pasākumi, trīspusējas sarunas, individuālas tikšanās.
23. Dažāda atzinība, pateicības, apbalvošana, novērtējums.

XI. Audzināšanas darbību reglamentējošie dokumenti valstī un ieteicamā literatūra

1. Izglītības likums.
2. Vispārējās izglītības likums.
3. Bērnu tiesību aizsardzības likums.
4. Konvencija par bērnu tiesībām.
5. Bērnu tiesību deklarācija.
6. Konceptija audzināšanas darbībai pamatizglītības un vidējās izglītības iestādēs.
7. Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos.
8. Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu.
9. Noteikumi par valsts vispārējās izglītības standartu.
10. Pamatizglītības programmas paraugs.
11. Vispārējās vidējās izglītības programmu paraugs.
12. Metodiskie ieteikumi vispārējās pamatizglītības iestādes pedagoģiskā procesa organizācijas dokumentu aizpildei.
13. Ieteikumi- paraugs audzināšanas darbam skolās.
14. Andersone R. Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās.- R.: RaKa, 2001.
15. Čamane I. Klases audzinātājam. Palīgmateriāls klases audzinātājam. – Jēkabpils,1998.
16. Baldiņš A., Raževa A. Klases audzinātāja darbs skolēnu personības izpētē. - R.: Pētergailis,2001.
17. Baldiņš A., Raževa A. Skolas un ģimenes sadarbība. - R.: Pētergailis,2001.
18. Diķe V. Krieviņš V. Es ģimenē, skolā, sabiedrībā. Skolotāju rokasgrāmata. – R.: Zvaigzne ABC, 2001.
19. Drošība. Metodiskie ieteikumi pamatskolai. - R.: ISEC,2004.
20. Gudjons H. Pedagoģijas pamatatziņas. - R.: Zvaigzne ABC,1998.
21. Orlovskis Ā., Nikolajeva I. Mana valsts. - R., 1999.
22. Paiks G., Selbija D. Pasaule ienāk klasē. - R.: LU Ekoloģiskā centra apgāds „Vide”,1988.
23. Pusaudžiem par intīmo. Rokasgrāmata skolotājiem. Aktivitātes darbam klasē. – Rīga, IZM, 2004.
24. Špona A. Audzināšanas process teorijā un praksē. - R.: RaKa,2004.
25. Šteinberga A., Tunne I. Jauniešu pašizjūta un vērtības.- R.: RaKa, 1999.

XII. Tematiskās grupas

1. Sevis izzināšana un pilnveidošana

Pamatojums:

Izglītojamo personības pilnveidošanā nepieciešams pievērst uzmanību viņu individualitātes fiziskās, psihiskās un sociālās attīstības līdzsvarotībai, atbildībai par savu rīcību, pozitīva, adekvāta paštēla un pašvērtējuma veidošanai. Šie audzināšanas aspekti veicina ikviena cilvēka iekšējo harmoniju un pozitīvu pašizjūtu, īpaši jau 21. gadsimta sabiedrībā, kas balstīta uz spēju vispusīgi pilnveidoties, iejusties jaunos apstākļos, pieņemt sev labvēlīgus izaicinājumus un izprast konkurences būtību.

Ir svarīgi jautājumi, uz kuriem izglītojamie vēlas saņemt atbildes: “Kas es esmu?”- viņi vērtē sevi un vidi, apzinās vērtības, tā veidojot savu individualitāti. Izglītojamais apzinās sevi kā pasaules daļu, uztver sevi kultūras vidē, iemācās izprast un pieņemt sabiedrībā pastāvošās vērtības un kļūst par kultūras cilvēku. “Kas man jādara?”- izglītojamais apzinās savu rīcību un spēj par to atbildēt.

Mērķis:

Sniegt atbalstu izglītojamam sevis izzināšanas un mērķtiecīgas pašattīstības procesā.

Uzdevumi:

1. radīt izglītojamajam iespēju izprast pašam sevi, apzināties savas attieksmes un rīcību;
2. iegūt pieredzi, kā veidot pašam savu dzīvi, attiecības ar sevi un citiem;
3. attīstīt pašapziņu;
4. domāt un rīkoties patstāvīgi, uzņemoties atbildību par savu rīcību.

Klašu grupa: 1. – 3. klase

Stundas temats	Plānotais sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
Sevis apzināšanās jeb pašidentitāte	Atpazīst savas emocijas un pārdzīvojumus, mācās izzināt cēloņus un nosaukt tos vārdos; saskata atšķirības starp emocijām un savu rīcību. Analizē savas spējas valdīt par sevi, savaldīties (atbilstoši sava vecuma psiholoģiskajām īpatnībām). Vēro sevi, domā par sakarībām, kādas veidojas starp domām, jūtām, rīcību, mācās kontrolēt sevi un savu uzvedību.	<u>Sociālās zinības</u> Vērtē savu un citu rīcību, raksturojot to kā labu vai sliktu, un pamato savu vērtējumu. Prot pastāstīt par savām izjūtām situācijās, kad saņēmis mīlestību, rūpes, piedošanu un kad to sniedzis.
Mērķtiecība Zinātkāre	Saprot, ka ir interesanti kaut ko jaunu uzzināt un mācīšanās sagādā prieku.	<u>Sociālās zinības</u> Apzinās un ar piemēriem ilustrē to, ka cilvēka ētisko rīcību var noteikt prāts, jūtas un gribasspēks.

	<p>Apzinās savas spējas un prasmes, kas ļauj sasniegt nodomāto.</p>	<p>Prot izvēlēties konkrētā situācijā.</p> <p><u>Ētika</u></p> <p>Mācās attīstīt savas morālās jūtas.</p> <p>Mācās attīstīt savu sirdsapziņu un dzīvodot saskaņā ar to.</p> <p>Ir iecietīgs, labvēlīgs un līdzjūtīgs pret cilvēku un dzīvo radību.</p>
Savstarpējās attiecības	<p>Veido attiecības ar citiem, pamatojoties uz cieņu, sapratni un draudzīgumu.</p> <p>Izprot pozitīvas komunikācijas nepieciešamību virtuālajā saziņas vidē.</p> <p>Apzinās savas prasmes izbeigt strīdu un panākt vienošanos, neaizskarot un neaizvainojot citus.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Ir draudzīgs, ieinteresēts un atsaucīgs attieksmē pret visiem grupas biedriem.</p> <p>Prot ar toleranci izturēties pret atšķirīgām vērtībām, uzskatiem, pārliecību.</p>
Konfliktu risināšana	<p>Izprot konflikta cēloņus, novērtē savu lomu un rīcību konfliktā.</p> <p>Mācās mierīgi un toleranti paust savu viedokli konfliktā un meklēt kopīgu risinājumu.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Izprot nesaskaņu cēloņus.</p> <p>Novērtē pieklājīgas uzvedības nozīmi sadarbības veicināšanā.</p>
Ētiskās vērtības. Tikumība	<p>Prot novērtēt savstarpēju palīdzību un pateikties.</p> <p>Mācās saskatīt un novērtēt labo ikvienā.</p> <p>Mācās taisnīgumu, godīgumu un veidot darba tikumu.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Izprot palīdzības nozīmi, ir izpalīdzīgs.</p> <p>Attīsta pozitīvu pieeju dzīvei (optimismu).</p> <p>Prot nosaukt un pamatot sev nozīmīgas tikumiskās īpašības.</p> <p><u>Ētika</u></p> <p>Zina tikumiskās pamatvērtības (labais, dzīvība) un tikumus.</p> <p>Zina un pazīst tikumu un morāles darbību.</p> <p>Ir motivēts rīkoties saskaņā ar tikumiskajām vērtībām.</p> <p>Mācās saprast saistību starp tikumiskas rīcības.</p> <p>Attīsta pozitīvu attieksmi pret dzīvi.</p> <p>Zina objektīvi nozīmīgās tikumiskās īpašības (labestība, godīgums, patiesums, līdzjūtība, taisnīgums).</p>

Klašu grupa: 4. – 6. klase

Stundas temats	Plānotais sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
Sevis apzināšanās jeb pašidentitāte	<p>Mācās apzināties savu individualitāti, analizē savas rakstura īpašības, saskatot pozitīvo un negatīvo sevi.</p> <p>Novērtē, kā risināt savas problēmas, un mācās ar tām tikt galā.</p> <p>Analizē savas emocijas un mācās apzināties cēloņus, kas tās izraisa.</p> <p>Saskata kopsakarības starp emocijām un savu rīcību.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Apzinās dzīves mērķa nozīmību un prot pastāstīt par savu dzīves mērķi citiem.</p> <p>Spēj iejusties citu cilvēku situācijā un apzinās, ka cita cilvēka rīcību nosaka viņu vērtības, uzskati, pārlicība.</p> <p>Izmantojot savu pieredzi un mākslas tēlus, prot izskaidrot solidaritātes un izpalīdzības nozīmi cilvēku attiecībās.</p>
Mērķtiecība. Zinātkāre	<p>Veido attiecības ar citiem, pamatojoties uz cieņu, sapratni un draudzīgumu.</p> <p>Izprot pozitīvas komunikācijas nepieciešamību virtuālajā saziņas vidē.</p> <p>Apzinās savas prasmes izbeigt strīdu un panākt vienošanos, neaizskarot un neaizvainojot citus.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Novērtē ģimeni, mājas, dzimteni kā nozīmīgas vērtības savā un citu cilvēku dzīvē.</p> <p>Prot raksturot dažādas emocijas un izprot savas iespējas ietekmēt citu cilvēku emocijas.</p>
Savstarpējās attiecības	<p>Veido attiecības ar citiem, pamatojoties uz cieņu, sapratni un draudzīgumu.</p> <p>Izprot pozitīvas komunikācijas nepieciešamību virtuālajā saziņas vidē.</p> <p>Apzinās savas prasmes izbeigt strīdu un panākt vienošanos, neaizskarot un neaizvainojot citus</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Ir draudzīgs, ieinteresēts un atsaucīgs attiekmē pret visiem grupas biedriem.</p> <p>Prot ar toleranci izturēties pret atšķirīgām vērtībām, uzskatiem, pārlicību.</p>
Konfliktu risināšana	<p>Mācās izvairīties reālus un pozitīvus mērķus</p> <p>Izprot un ikdienā ievēro taisnīgumu, godīgumu un darba tikuma nepieciešamību.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Izprot saikni starp rīcību un sekām, pauž savu tikumisko izvēli.</p> <p>Prot paskaidrot, balstoties uz personisko pieredzi, kas ir ētiskais ideāls, kāda rīcība ir tikumiska un kāda netikumiska (iekšējie, ārējie faktori), kas ir sirdsapziņa.</p>

Klašu grupa: 7. – 9. klase

Stundas temats	Plānotais sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
Sevis apzināšanās jeb pašidentitāte	<p>Apzinās savu individualitāti, atšķirību no citiem, analizē savas īpašības.</p> <p>Prot saskatīt un novērtēt pozitīvo sevi.</p> <p>Novērtē savus panākumus un neveiksmes.</p> <p>Apzinās savas emocijas un mācās tās mērķtiecīgi vadīt.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Pazīst un raksturo iekšējās un ārējās kontroles mehānismus, kuri nosaka cilvēka rīcību un attiecības.</p> <p>Izprot dažādu emociju un stresa cēloņus; zina, kā pārvarēt negatīvas emocijas un stresu, kā rīkoties psiholoģiskas krīzes gadījumos.</p> <p>Pārvalda savas emocijas saskarsmē un sadarbībā.</p> <p>Raksturo cilvēka iekšējo pasauli kā sirdsapziņas, prāta un jūtu kopumu.</p> <p>Zina par garīgās pilnveidošanās dažādiem ceļiem.</p>
Mērķtiecība. Zinātkāre	<p>Apzināti savu darbību virza mērķu sasniegšanai.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Izvēles situācijā, balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem un ievērojot godīguma, taisnīguma un cilvēkmīlestības principus, izvērtē vairākas alternatīvas, prognozē pieņemtā lēmuma īstenošanas sekas un pieņem lēmumu darbībai.</p> <p>Prot prognozēt savas rīcības sekas, balstoties uz cēloņu un seku mijsakarību izpratni.</p>
Savstarpējās attiecības	<p>Veido cienpilnas savstarpējās attiecības ar līdzcilvēkiem.</p> <p>Prot analizēt un risināt savstarpējo attiecību sarežģījumus gan reālajā, gan virtuālajā saziņas vidē, apzinās atbildību un zina likuma normas (normatīvajos dokumentos noteikto atbildību).</p> <p>Attīsta empātijas spējas.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Spēj izvērtēt savu rīcību, izmantojot ētisku argumentāciju, ja nepieciešams, atzīt savas kļūdas un aizspriedumus un mainīties.</p> <p>Respektē cilvēka dzīvības vērtību.</p> <p>Izprot pozitīvu savstarpējo attiecību veidošanas principus.</p>
Konfliktu risināšana	<p>Prot analizēt konflikta situācijas un toleranti izvērtēt pretējās puses viedokli.</p> <p>Spēj piedāvāt konflikta risināšanas ceļu, saskaņojot abu konfliktējošo pušu viedokļus.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Ir iecietīgs pret atšķirīgo.</p> <p>Pauž savu viedokli vai piedāvā problēmas risinājumu un uzklausa citu viedokli kopīgo mācību un sociālo mērķu sasniegšanai.</p> <p>Prot saskaņot savas un citu vajadzības, meklējot problēmu risinājumus.</p>

		Zina par konfliktu veidiem un prot piedāvāt savu konflikta risināšanas ceļu.
Ētiskās vērtības	Mācās izvirzīt reālus un pozitīvus mērķus, apzināti rīkojas to sasniegšanai. Apzinās savas vērtības vispārcilvēcisko vērtību kontekstā (LR Satversmes preambula)	<u>Sociālās zinības</u> Pauž savu tikumisko izvēli, to pamatojot. Prot pastāstīt par pastāvīgo ētisko vērtību pasaulē un raksturot universālās ētiskās vērtības.

Ieteicamā literatūra un informācijas avoti:

1. Alens Dž, Nerre Dž. Skolēnu izaugsmes veicināšana. Palīgs klases audzinātājam.- R.: Skolu atbalsta centrs, 2000.
2. Aleksejeva G. Konfliktsituācijas izglītības procesā. – R.: RaKa, 2010.
3. Andersone R. Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās. – R.: RaKa, 2000.
4. Ādlers A. Individuālpsiholoģija skolā. Lekcijas skolotājiem un audzinātājiem.- R.: Zvaigzne ABC, 2001.
5. Borns L., Ruso N. Psiholoģija (Mācību grāmata).- R.: RaKa, 2005.
6. Čehlovs M. Vidusskolēnu pašnoteikšanās attīstības humanitārie aspekti. – R.: RaKa, 2011.
7. Daniela L. Skolēni un mācību disciplīna. – R.: RaKa, 2000.
8. Daudzpusīgā intelekta teorija skolā. Pieredzes materiāls.- R:Skolu atbalsta centrs, 2000.
9. Diksone A.Grūtās sarunas. – R.: Zvaigzne ABC, 2007.
10. Dūka M. Psihes bioloģiskie pamati.- R.: RaKa, 2005.
11. Fišers R. Mācīsim bērniem domāt.- R.: RaKa, 2005.
12. Garleja R. Sociālā uzvedība patērētāja izvēles vadīšanā.- R.: RaKa, 2005.
13. Groduma-Vīriņa D., Muižule D. Kā iepazīt sevi. – R.: RaKa, 2010.
14. Keisments P. Mācāmies no savām kļūdām.- R.: RaKa, 2005.
15. Latvijas Republikas Satversme.
16. Liepiņa S. Speciālā psiholoģija.- R.: RaKa, 2005.
17. Maļicka J. Piederības izjūta un mācību motivācija.- R.: RaKa, 2005.
18. Merima E.Dž. Psiholoģija (Skolotāja grāmata), I.,II.,III.,IV daļa.- R.: RaKa, 2005.
19. Metodiskais līdzeklis skolotājiem. Vērtībizglītība ētikas, sociālo zinību un klases stundām 1.-6.klasē.- R: Valsts izglītības satura centrs, 2011.
20. Nucho, A.O., Vidnere, M. Garīgās veselības veicināšana. – R: RaKa, 2002.
21. Ozoliņa -Nucho A., Vidnere M. Garīgā inteliģence: meklējumi un attīstība.- R.: RaKa, 2007.
22. Pļaveniece M., Škuškovnika D. Sociālā psiholoģija pedagogiem.- R.: RaKa, 2005.
23. Puškarevs I. Attīstības psiholoģija.- R.: RaKa, 2005.
24. Riņķis J. Intelektuālo spēju attīstīšana. – R.: RaKa, 2007.
25. Tauriņa Ž. Skolēnu kompetenču pašvērtējums. – R.: RaKa, 2007.
26. Vidnere M., Garleja R. Psiholoģijas un sociālās uzvedības aspekti ekonomikā.-R.: RaKa, 2005.

2. Piederība valstij

Pamatojums:

Būtisku politisko, ekonomisko un sociālo pārmaiņu laikā indivīdam jāspēj tikt galā ar ikdienas dzīves izvirzītajām prasībām. Ir nepieciešamas prasmes, kuras veicina saskarsmi un sazināšanos ar citiem cilvēkiem. Arvien biežāk tiek akcentēta tādu prasmju izkopšana kā tolerance pret atšķirīgo, empātija (spēja iejusties un saprast citu cilvēku rīcību dažādās dzīves situācijās), efektīva komunikācija, darbība komandā, prasme risināt konfliktus.

Prasmes ir cieši saistītas ar attieksmi, tādējādi attieksme pret citiem veido piederības izjūtu ģimenei, Izglītības iestādei, sabiedrībai, iejūtību pret otru cilvēku, savstarpēju cieņu, morāles normu ievērošanu, atbildību un vēlēšanos dot savu ieguldījumu klases un skolas dzīvē. Tie ir pirmie soļi ceļā uz valstiskās piederības izjūtas veidošanu. Dzīvojot multikulturālajā vidē, Latvijas sabiedrībā īpašu nozīmi iegūst piederības izjūtas veicināšana valstij. Ir ļoti svarīgi gan ģimenē, gan Izglītības iestādē un sabiedrībā kopumā veicināt nacionālo pašapziņu, interesi par savas ģimenes, dzimtas, pilsētas, novada, valsts vēsturi un kultūras mantojumu.

Mērķis:

Akcentēt izglītojamo personisko lomu un uzdevumus ģimenes attiecībās, klases un Izglītības iestādes dzīves pilnveidošanā, piederības veidošanā savam novadam, pilsētai, reģionam un valstiskās apziņas stiprināšanā.

Uzdevumi:

1. veidot pozitīvas attiecības starp ģimenes locekļiem, klases un skolasbiedriem;
2. attīstīt iniciatīvu, prasmi uzņemties pienākumus un būt atbildīgam par to izpildi;
3. apgūt prasmes sadarboties ar vienaudžiem un dažādu paaudžu cilvēkiem;
4. izprast un respektēt citu cilvēku atšķirības un vajadzības;
5. stiprināt patriotismu, lojalitāti un piederību skolai, novadam, pilsētai, valstij.

Klašu grupa: 1. – 3. klase

Stundas temats	Plānotais sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
Ģimene un dzimta	Izprot radniecības pakāpes un rūpējas par ģimenes locekļiem. Apzinās atbildību un pienākumus ģimenē.	<u>Sociālās zinības</u> Zina izglītojamo tiesības un pienākumus un Izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumus. Prot pastāstīt par ģimenes, dzimtas vietas nozīmi savā dzīvē un valstī. <u>Ētika</u> Sāk apzināt pienākumu kā vērtību.
Piederība novadam	Zina sava novada atrašanās vietu Latvijas kartē, kultūrvēsturiskajā novadā. Ir iepazinis kultūrvēsturiskos un dabas objektus novadā. Ir iepazinis ievērojamākos vietējās kopienas cilvēkus un tradīcijas.	<u>Sociālās zinības</u> Prot pastāstīt par Latvijas galvaspilsētu, sava novada centru vai pagastu. <u>Dabaszinības</u> Prot atšķirt novadā (ciematā) dabas objektus un cilvēka radītus objektus.
Valstiskā identitāte	Zina Latvijas vietu Eiropas kartē. Zina nozīmīgākos Latvijas valsts svētkus un iesaistās to svinēšanā. Prot cieņpilni izturēties pret valsts simboliem (zina himnu, pazīst karogu un ģerboni).	<u>Sociālās zinības</u> Pazīst sava novada/pilsētas un Latvijas simbolus. Pazīst Latvijas simbolus, zina to lietojumu, zina valsts svētkus un to atzīmēšanas tradīcijas. <u>Dabaszinības</u> Parāda Latviju kartē un raksturo tās atrašanās vietu. <u>Mūzika</u>

		Zina un prot nodziedāt Latvijas Valsts himnu.
Nacionālā identitāte	Zina savas tautas un latviešu tautas tradīcijas un saulgriežu svinamos svētkus.	<u>Sociālās zinības</u> Iepazīst latviešu tautas tradīcijas un folkloru, kā arī citu tautu tradīcijas, salīdzina tās, meklējot kopīgo un atšķirīgo. <u>Latviešu valoda</u> Ir priekšstats par latviešu tautas garīgās kultūras vērtībām.
Multikulturāla vide	Apzinās, ka Latvijā dzīvo dažādas etniskās piederības cilvēki.	<u>Sociālās zinības</u> Zina, ka cilvēki ir dažādi, un ar piemēriem no savas pieredzes prot to ilustrēt. Mācās salīdzināt, kas ir kopīgs un kas atšķirīgs dažādiem cilvēkiem. <u>Ētika</u> Pieņem otra cilvēka citādību.

Klašu grupa: 4. – 6. klase

Stundas temats	Plānotais sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
Ģimene un dzimta	Veido savas dzimtas koku. Apzinās ģimeni kā vērtību. Ir informēti par dažādiem ģimenes attiecību modeļiem. Prot pastāstīt par tradīcijām ģimenē.	<u>Sociālās zinības</u> Zina, ka ir dažādas ģimenes, un apzinās ģimenes vērtību. Novērtē ģimeni, mājas kā nozīmīgas vērtības savā un citu cilvēku dzīvē. <u>Vēsture</u> Izprot, ka paša un ģimenes vēsture ir saistīta ar Latvijas vēsturi un tās notikumiem. Ir pieredze veidot dzimtas koku.
Piederība novadam	Zina Latvijas kultūrvēsturiskos novadus, to īpatnības, tradīcijas. Ir interese par sava novada vēstures un ievērojamu personību dzīves gājuma izzināšanu. Zina savas Izglītības iestādes absolventus un novadniekus – zināmus cilvēkus novadā un valstī.	<u>Sociālās zinības</u> Prot pastāstīt par Latvijas kultūrvēsturiskajiem novadiem. <u>Vēsture</u> Zina savas tuvākās apkārtnes nozīmīgākos vēstures notikumus.
Valstiskā identitāte	Zina un svin Latvijas valsts svētkus, zina piemiņas un atceres dienas, cieņpilni izturas pret valsts simboliem Zina ievērojamus Latvijas cilvēkus – sportistus, kultūras darbiniekus, politiķus utt., ar ko	<u>Vēsture</u> Atpazīst Latvijas ievērojamākās vēsturiskās personas. Raksturo Latvijas valsts simbolus (karogs, himna, ģerbonis). Saskata Latvijas valsts svētku un atceres dienu vēsturisko nozīmi.

	<p>valsts lepojas un kuri nes Latvijas vārdu pasaulē.</p> <p>Izprot Brīvības cīnītāju lomu Latvijas neatkarības radīšanā, atjaunošanā un nostiprināšanā.</p>	
Nacionālā identitāte	<p>Zina latviešu tautas kultūras mantojuma galvenās bagātības un simbolus (Dziesmu un deju svētku tradīcija, Dainu skapis, Gaismas pils u.c.).</p> <p>Iesaistās kultūras vērtību apzināšanā, apgūšanā un saglabāšanā.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Zina nozīmīgākās kultūras jomas (sadzīve, nodarbošanās veids, izglītība, reliģija, māksla, literatūra, folklorā, etnogrāfija).</p> <p><u>Latviešu valoda</u></p> <p>Izprot latviešu tautas garīgās kultūras vērtības.</p> <p><u>Vēsture</u></p> <p>Ir motivēts izzināt tuvākās apkārtnes vēstures pieminekļu izcelsmi un vēsturi.</p> <p>Saskata Latvijas valsts simbolu saistību ar notikumiem Latvijas vēsturē.</p>
Multikulturāla vide	<p>Apzinās savu nacionālo identitāti un citu tautību cilvēku esamību Latvijā.</p> <p>Izprot un respektē kopīgo un atšķirīgo dažādu tautu tradīcijas.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Prot salīdzināt un saskatīt dažādu tautu kopīgās un atšķirīgās iezīmes, to izpausmes paražās un tradīcijās.</p> <p>Zina nozīmīgākās kultūras jomas (sadzīve, nodarbošanās veidi, izglītība, reliģija, māksla, literatūra, folklorā, etnogrāfija), kas raksturo katru tautu.</p> <p><u>Latvijas vēsture</u></p> <p>Izprot, kā Latvijas vēstures notikumi ir ietekmējuši sabiedrības attīstību, kā veidojusies paša dzīve.</p> <p>Saskata dažādu kultūru mijiedarbību tuvākajā apkārtņē.</p> <p>Izprot, ka Latvijas vēsture ir dažādu tautu un kultūru mijiedarbības rezultāts.</p>

Klašu grupa: 7. – 9. klase

Stundas temats	Plānotais sasniedzamais rezultāts	<u>Starppriekšmetu saikne</u>
Ģimene un dzimta	<p>Izprot attiecību veidošanu ģimenē.</p> <p>Apzinās ģimenes un tuvinieku atbalsta nozīmīgumu un savu lomu ģimenē.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Izprot pozitīvu savstarpējo attiecību veidošanas principus.</p> <p>Raksturo savas ģimenes ētiskās vērtības un novērtē ģimenes ieguldījumu savas personības veidošanā</p>

Piederība novadam	<p>Izprot lokālpatriotisma ideju un iedzīvina to savā attieksmē pret dzimto vietu, novadu.</p> <p>Ir iepazinies ar novadpētniecības muzeja kultūrvēsturiskām bagātībām, prot tās izmantot.</p>	<p><u>Latvijas vēsture</u> Saskata kultūrvēsturisko objektu nozīmi vēstures apgūvē.</p> <p><u>Latviešu valoda un literatūra</u> Izprot latviešu tautas garīgās kultūras vērtības.</p> <p><u>Mūzika</u> Izprot latviešu mūzikas kultūrvēsturiskās tradīcijas.</p>
Valstiskā identitāte	<p>Ir interese par Latvijas valsts svētku vēsturisko izcelsmi.</p> <p>Izprot piemiņas un atceres dienu jēgu un nozīmi, prot svinēt valsts svētkus.</p> <p>Zina nacionāla mēroga jaunatnes nevalstiskās organizācijas (Mazpulki, Jaunsardze, Skauti un Gaidas, u.c.) un ir iepazinis to darbību.</p> <p>Apzinās brīvības cīņu nozīmīgumu dažādos vēstures posmos, prot godināt kritušos cīnītājus un viņu piemiņu.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u> Zina un praksē izmanto pilsoniskās līdzdalības iespējas Izglītības iestādes, pašvaldības un valsts mēroga norisēs.</p> <p>Sadarbojas ar citiem, piedaloties vietējai sabiedrībai nozīmīgos projektos.</p> <p>Zina Latvijas valsts simbolus.</p> <p><u>Literatūra</u> Ir priekšstats par saulgriežiem un gadskārtām latviešu tautas tradīcijās.</p> <p><u>Latvijas vēsture</u> Izprot vēsturiskos apstākļus un procesus, kuru rezultātā radās apstākļi Latvijas valsts dibināšanai, t.sk. latviešu strēlniekus kā Latvijas tautas vēstures vērtību, Latvijas valsts veidošanās un Brīvības cīņu nozīmīgumu un savstarpējo saistību ar Eiropas un pasaules vēstures notikumiem.</p>
Nacionālā identitāte	<p>Izprot un ar cieņu izturas pret nacionālās kultūras vērtībām.</p> <p>Ir vēlme tās saglabāt un popularizēt.</p>	<p><u>Latvijas vēsture</u> Izprot latviešu tautas veidošanās priekšnosacījums un apstākļus.</p> <p>Argumentē, kāpēc ir svarīgi saglabāt, kopt un aizsargāt kultūrvēsturiskos pieminekļus.</p>
Multikulturāla vide	<p>Ir priekšstats par cilvēkiem, kuri dzīvo Latvijā un kuriem ir atšķirīga āriene, reliģiskā un etniskā piederība.</p> <p>Izprot un ievēro LR Satversmē nostiprinātās vērtības: cilvēka cieņa, brīvība, vienlīdzība, solidaritāte, taisnīgums, godīgums, darba tikums un ģimene (LR Satversmes preambula)</p>	<p><u>Sociālās zinības</u> Prot pastāstīt par pastāvīgajām ētiskajām vērtībām pasaulē un raksturot universālās ētiskās vērtības: labestību, godīgumu, taisnīgumu, iecietību, līdzciecību, uzticību, brīvību un pietāti pret dzīvību, patiesumu, draudzību, mīlestību, solidaritāti, cieņu.</p>

		<p>Ir iecietīgi pret atšķirīgo (izņemot gadījumus, ja tiek aizskarta personības un sabiedrības drošība).</p> <p>Izprot, ka cilvēkiem ir dažāda reliģiskā, politiskā un cita pārliecība</p> <p>Ir tolerants pret mazākuma viedokli.</p> <p>Zina Latvijas Republikas Satversmes nozīmi demokrātiskā sabiedrībā un paskaidro, uz kādām vērtībām tā balstīta.</p> <p><u>Latvijas vēsture</u></p> <p>Ar toleranci uzklausa atšķirīgus argumentētus vēstures skaidrojumus.</p>
--	--	--

Ieteicamā literatūra un informācijas avoti:

1. Alens Dž., Nerne Dž. Skolēnu izaugsmes veicināšana.- R.: Skolu atbalsta centrs, 2000.
2. Andersone R. Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās. - R.: RaKa, 2001.
3. Baldiņš A., Raževa A. Skolas un ģimenes sadarbība.- R.: Pētergailis, 2002.
4. Baldiņš A., Raževa A. Klases audzinātāja darbs skolēnu personības izpētē.- R.: Pētergailis, 2001.
5. Balsons M. Kā izprast klases uzvedību.- R.:Lielvārds, 1995.
6. Bērnu tiesību aizsardzības likums.
7. Čehlova Z., Grinpauks Z. Skolēnu integratīvo prasmju veidošana.- R.: RaKa, 2005.
8. Diķe V., Krieviņš V. Es, ģimene, pasaule.- R.: RaKa, 1998.
9. Kaņepāja-Vanaga E., Vanags V. Jaunieša līdera rokasgrāmata.- 2002.
10. Kā veidot tradīcijas. Rokasgrāmata skolotājiem. – R.: Zvaigzne ABC, 2010.
11. Keismants P. Mācāmies no savām kļūdām.-R.: RaKa, 2005.
12. Kopmane P. Petermane L. Demokrātijas pieredze skolā. Pieredze. Teorija. Prakse.-R.: RaKa, 1999.
13. Metodiskais līdzeklis “Skolas un ģimenes sadarbība”. – R:Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs, 2009.
14. Metodiskais līdzeklis “Svinēsim valsts svētkus!” – Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs, 2009.
15. Metodiskais materiāls “Ciemojamies Ministru kabinetā”. – R:Valsts kanceleja, 2013.
16. Metodiskais materiāls “Stunda muzejā”. – R:Valsts izglītības satura centrs, 2013.
17. Mūsdienīga skola - prieks, iespējas un atbildība.- LVAVA, 2004.
18. Nīmante D. Klasvadība. – R:Zvaigzne ABC, 2007.
19. Omarova.S. Cilvēks dzīvo grupā. Sociālā psiholoģija.- R.: Kamene, 1996.
20. Plaude I. Sociālā pedagoģija.- R.: RaKa, 2005.
21. Puškarevs I. Attīstības psiholoģija.- R.: RaKa, 2001.
22. Rubana I.M. Mācīties darot.- R.: RaKa, 2005.
23. Sociālpedagoģiskās inovācijas: Teorija un prakse. Rakstu krājums.-R.,1999.
24. Špalleka R. Pubertāte. - R.: Tapals, 2004.
25. Špona A. Audzināšanas teorija un prakse. - R.: RaKa, 2001.
26. Šteinerts R. Vispārīgā cilvēkmācība kā pedagoģijas pamats.- R.: RaKa, 2005.
27. Latvijas Republikas Satversme.

3.Pilsoniskā līdzdalība

Pamatojums:

Sabiedrības ilgtspējīgās attīstības nodrošināšanā pilsoniskā līdzdalība ir tas izšķirošais priekšnosacījums, kurš ikkatram sabiedrības indivīdam palīdz kļūt līdzatbildīgam par apkārtējiem procesiem, būt proaktīvam sabiedrisko un politisko notikumu veidotājam. Ilgtspējīga attīstība nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai. Attīstības izglītība jeb globālā izglītība veicina informētību un izpratni par to, kā notikumi pasaulē ietekmē indivīdu un kopienu dzīvi un kā mēs varam ietekmēt to, kas notiek pasaulē.

Pilsoniskā līdzdalība ir sabiedrības indivīda motivēta iesaistīšanās pieejamo resursu ietvaros politiskajās, sociālekonomiskajās un kultūras procesos vietējā, reģionālajā, nacionālā un starptautiskā līmenī, lai demokrātiskā veidā mērķtiecīgi risinātu kopīgus sabiedrībā pastāvošus izaicinājumus, ietekmētu sabiedrisko kārtību, uzlabotu dzīves kvalitāti, tādējādi apmierinot savas vajadzības un pašrealizējot savu pilsonisko pozīciju.

Šobrīd arvien skaidrāk jāapzinās pasaules vienotība, mācoties izmantot tās sniegtās iespējas, bet nepazaudējot individualitāti un būtiskas, vēsturiski radušās tradīcijas un kultūrvērtības. Apzinoties piederību savai tautai un valstij, vienlaikus veidojama toleranta attieksme pret citādo sev līdzās, citu tautu etniskiem, reliģiskiem vai kultūras jautājumiem un priekšstatiem. Multikulturāla vide, multikulturāla sabiedrība - tie ir jēdzieni, kuri arvien vairāk ienāk mūsu ikdienā, palielinot cilvēktiesību ievērošanas aspekta nozīmi savstarpējās attiecībās, saskarsmē.

Dzīve demokrātijā nozīmē aktīvu sabiedrības dzīvi, pilsoņu līdzdalību un līdzatbildību par savas dzīves laiku un telpu. Pilsonisko tikumu apgūšana sākas ģimenē un pilnveidojama Izglītības iestādē (īpaši izglītojamo pašpārvaldē un nevalstiskās organizācijās).

Mērķis:

Veicināt izglītojamo izpratni par indivīda un sabiedrības mijiedarbību, līdzatbildību par apkārtējiem procesiem un personīgās aktivitātes nozīmi sabiedrisko notikumu veidošanā un dzīves kvalitātes uzlabošanā.

Uzdevumi:

1. apgūt prasmes iesaistīties daudzveidīgā sabiedriskajā darbībā un veidot priekšstatus par pilsoniskās līdzdalības iespējām;
2. veidot izpratni par savām un citu tiesībām un pienākumiem un to ievērošanu;
3. analizēt savu pieredzi un attīstīt kritisko spriestspēju par sabiedriskajiem procesiem, veidot tolerantu attieksmi pret citādo sev līdzās;
4. attīstīt prasmes, atbildību un pilnveidot kompetences ilgtspējīgas attīstības jautājumos.

Klašu grupa: 1. – 3. klase

Stundas temats	Plānotais sasniedzamais rezultāts	Starppriekšmetu saikne
Tiesības un pienākumi	Zina savas pamattiesības un pamatpienākumus ģimenē un Izglītības iestādē.	<u>Sociālās zinības</u> Zina izglītojamo tiesības un pienākumus, kas jāveic ikdienā (ģimenē, Izglītības iestādes).
Pilsoniskās līdzdalības iespējas un prasmes	Ir izpalīdzīgs un draudzīgs. Atbilstoši savam vecumam iesaistās dažādu klases pasākumu organizēšanā, klases iekšējās kārtības noteikumu izstrādē.	<u>Sociālās zinības</u> Izprot atbildības jēdzienu. Prot formulēt un paust savu viedokli. Ir gatavs uz klausīt citu domas. Izprot izpalīdzības nozīmi.

	Izsaka savu viedokli, uzklausa un respektē klasesbiedru viedokli.	
Ilgtspējīga attīstība	<p>Izvērtē atšķirību starp vēlmēm un vajadzībām.</p> <p>Izvērtē cilvēku rīcības ietekmi uz vidi.</p> <p>Rūpējas par vides sakopšanu tuvākajā apkārtnē.</p> <p>Izvērtē resursu patēriņu un iespējas tos taupīt (piemēram, pārtika, ūdens, elektrība).</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Apzinās savu saistību ar vidi un atbildību par to. Atšķir veselībai un videi draudzīgu un nedraudzīgu rīcību.</p> <p>Apzinās, ka var piedalīties lēmumu pieņemšanā un to īstenošanā ģimenē, klasē, Izglītības iestādē.</p> <p>Prot atšķirt vēlmes no vajadzībām.</p> <p><u>Dabaszinības</u></p> <p>Apzinās cilvēka saimnieciskās darbības izraisītās pārmaiņas dabā.</p> <p>Cenšas taupīgi izmantot ūdeni un citus dabas resursus.</p> <p><u>Mājturība un tehnoloģijas</u></p> <p>Izprot mājās izmantojamo resursu taupīšanas nepieciešamību, saprot, ka pārtikas produkti jālieto ekonomiski.</p>

Klašu grupa: 4. – 6. klase

Tiesības un pienākumi	<p>Zina, kādi dokumenti nosaka cilvēka tiesības un pienākumus.</p> <p>Izprot un ievēro pienākumu un tiesību vienotību.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Izprot saistību starp tiesībām, pienākumiem un atbildību.</p>
Pilsoniskās līdzdalības iespējas un prasmes	<p>Sāk iepazīt veidus, kā var piedalīties Izglītības iestādes dzīves organizēšanā.</p> <p>Iepazīst izglītojamo pašpārvaldes darbību un iespējas.</p> <p>Iesaistās dažādu klases pasākumu organizēšanā. Ir gatavs uzņemties iniciatīvu un sadarboties.</p> <p>Prot izteikt savu viedokli un ir saprotošs pret atšķirīgu viedokli.</p> <p>Prot rast kompromisa risinājumu. Ir gatavs uzņemties atbildību.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Izprot līdzdalības nozīmi Izglītības iestādes pašpārvaldes darbībā, lai uzlabotu Izglītības iestādes vidi.</p> <p>Atzīst un respektē tiesības uz atšķirīgiem uzskatiem.</p> <p>Novērtē sadarbības priekšrocības.</p> <p>Prot argumentēt savu viedokli.</p> <p>Apzinās labdarības nozīmīgumu.</p>
Ilgtspējīga attīstība	<p>Prot šķirot atkritumus un ievēro to ikdienā.</p> <p>Piedalās talkās, akcijās, dažādos citos pasākumos vides aizsargāšanā.</p> <p>Labi izprot atbalsta nepieciešamību mazāk</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Zina veselīga uztura pamatprincipus.</p> <p>Izprot cilvēku, institūciju un valstu sadarbības nozīmi tīras vides uzturēšanā.</p>

	<p>aizsargātiem un grūtībās nonākušiem (gan dzīvām būtnēm, gan cilvēkiem).</p> <p>Izprot, kas ir pārtikas drošība - tās pieejamība un veselīgs uzturs.</p> <p>Pēta dažādu mājsaimniecībā izmantojamo resursu patēriņu, sagatavo priekšlikumus resursu ilgtspējīgam patēriņam</p>	<p>Atšķir cilvēka galvenās ekonomiskās vajadzības un sociālās vajadzības.</p> <p>Zina, ka ražošanas resursi ir ierobežoti.</p> <p><u>Mājturība un tehnoloģijas</u></p> <p>Izprot ekonomiskas saimniekošanas nozīmi cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošanā un vides saudzēšanā.</p> <p>Zina, ka sadzīves atkritumu pārstrāde un sadzīves ķīmisko līdzekļu saprātīga lietošana saudzē vidi.</p> <p>Saskata likumsakarības starp galvenajiem mājsaimniecībā izmantojamajiem resursiem un to taupīšanas nepieciešamību.</p>
--	--	---

Klašu grupa : 7.-9. klase

<p>Demokrātijas būtība un nozīme</p>	<p>Zina Latvijas valsts pārvaldes struktūru.</p> <p>Zina Latvijas Republikas Satversmes nozīmi, īpaši Satversmes Preambulā noteiktās vērtības.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Izprot demokrātiskas valsts un sabiedrības pamatprincipus.</p> <p>Zina lēmējvaras, izpildvaras, tiesu varas institūcijas Latvijā.</p>
<p>Tiesības un pienākumi</p>	<p>Zina, izprot un ievēro savas tiesības un pienākumus.</p> <p>Ar cieņu un izpratni izturas pret citu cilvēku tiesībām.</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Zina un izprot tiesības un pienākumus demokrātiskā valstī.</p>
<p>Pilsoniskās līdzdalības iespējas un prasmes</p>	<p>Izprot pilsoniskās līdzdalības nozīmi, dažādību un iespējas.</p> <p>Zina par savām iespējām Eiropas Savienībā.</p> <p>Prot strādāt komandā, formulējot kopīgu viedokli.</p> <p>Uzņemas atbildību, līdzdarbojoties savas klases un Izglītības iestādes rīkotajās aktivitātēs.</p> <p>Prot argumentēti aizstāvēt savu viedokli, ar cieņu izturoties pret citu viedokļiem.</p> <p>Apzinās dažādu izglītojamo interešu grupu veidošanos un ietekmi uz klasesbiedru</p>	<p><u>Sociālās zinības</u></p> <p>Ir apguvis demokrātiskas pilsoniskās līdzdalības prasmes.</p> <p>Prot veidot tolerantu attieksmi pret atšķirīgām kultūrām un atšķirīgo sabiedrībā kopumā.</p> <p>Spēj formulēt savu viedokli, piedāvājot problēmas risinājumu un uzklausot citu viedokli.</p> <p>Ir apguvis publiskās uzstāšanās prasmes.</p> <p>Zina par Eiropas Savienības izveidi un tās darbības virzieniem.</p> <p><u>Latvijas vēsture</u></p> <p>Izprot, ka Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts.</p> <p><u>Pasaules vēsture</u></p> <p>Zina Eiropas Savienības pamatvērtības.</p>

	savstarpējām attiecībām un klases saliedētību.	
Brīvprātīgais darbs	Zina brīvprātīgā darba būtību. Apzinās brīvprātīgā darba nozīmi personības veidošanā, savas karjeras un sabiedrības izaugsmē.	Zina brīvprātīgā darba būtību. Apzinās brīvprātīgā darba nozīmi personības veidošanā, savas karjeras un sabiedrības izaugsmē.
Ilgtermiņa attīstība	Izprot Latvijas vietu globālajā pasaulē. Izprot globalizācijas plusus un mīnus. Izprot globālās pasaules drošības jautājumus un klimata pārmaiņu jautājumus. Izprot masu mediju ietekmi informācijas iegūšanā, spēj izmantot dažādus informācijas avotus. Zina iedzīvotāju skaitu pasaulē, izprot iedzīvotāju migrācijas veidus un sekas. Izprot sabiedrības daudzveidību.	<u>Sociālās zinības</u> Izprot globalizācijas jautājumus, tās izpausmes Latvijā un pasaulē. <u>Mājturība un tehnoloģijas</u> Apzinās iespējas sabiedrības ilgtermiņa attīstības sekmēšanai. <u>Ģeogrāfija</u> Zina iedzīvotāju nacionālā sastāva pārmaiņas Latvijā; savas tautas tradīcijas un etnogrāfiskās īpatnības Latvijas novados. Izprot citu etnisko grupu ieguldījumu Latvijas attīstībā. Izprot dabas katastrofu ietekmi uz cilvēka dzīves apstākļiem

Ieteicamā literatūra un informācijas avoti:

2. Autoru kolektīvs. Skolu jaunatnes kultūrintegrācija.- R.: RaKa, 2005.
3. Andersone R. Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās. Teorija. Pieredze. Prakse. - R.: RaKa, 2004.
4. Dirba M. Mijkultūru izglītības daudzveidība.- R.: RaKa, 2005.
5. Drivdāle-Karuškina S. Starptautiskais pilsoniskās izglītības pētījums Latvijā. -R.: Mācību grāmata, 2003.
6. Gromska S. Pilsoniskā audzināšana. – R.: RaKa, 2012.
7. Eiropas Komisija. Jūsu rokasgrāmata par Eiropas pilsoņu iniciatīvu. - Brisele: 2012.
8. Etniskā tolerance un Latvijas sabiedrības integrācija/ Pētījuma kopsavilkums. – R.:Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2004.
9. Es. Sabiedrība. Valsts. Rokasgrāmata pasniedzējiem pilsoniskajā izglītībā.– R.: Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība, „Impresio”, 1999.
10. Grambergs M. Iedzīvotāji kā partneri. ESAO rokasgrāmata par informāciju, konsultācijām un sabiedrības līdzdalību politikas veidošanas procesā.- R.: Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, 2003.
11. Izglītība pārmaiņām: Ilgtspējīgas attīstības mācīšanas un mācīšanās rokasgrāmata. – R.: Vides Vēstis – 2007.
12. Jaunieši pārmaiņu sabiedrībās. Diskusiju ceļvedis.-UNICEF, 2002.
13. Jauns impulss Eiropas jaunatnei. Baltā grāmata.- R.: Valsts jaunatnes iniciatīvu centrs, 2004.
14. Jaunais skolotājs. Pārdomas un ieteikumi mūsdienu skolotājam/ Rakstu krājums. – R.:IAC, 2006.
15. Kļaviņa S., Greiškālna I. Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē. Rokasgrāmata nevalstiskām organizācijām un apņēmīgiem indivīdiem. – R.: Valsts kanceleja, 2006.

16. Kristīgā ētika un morāle: Sabiedrības pamats.- R.: Marts, 1993.
17. Lapiņa L., Rudiņa V. Apgūsim demokrātiju. Skolotāja rokasgrāmata: interaktīvās mācīšanas metodes. – R.: Zvaigzne ABC, 1997.
18. Lasmane S. Ētika. - R.: Zvaigzne ABC, 1992.
19. Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūts. Jauniešu identitātes veidošanās un līdzdalība. - 2005.
20. Lenglija M. Pasaules reliģijas. - R.: Zvaigzne ABC,1997.
21. Mauliņa D., Grīntāle I. Brīvprātīgā darba organizēšanas rokasgrāmata. – R.: Biedrība „brīvprātīgais.lv”.
22. Miķelsone L. Mācību metodes sociālajās zinībās. Teorija. Pieredze. Prakse.- R.: RaKa, 2002.
23. Ose L., Falka S. Mācību līdzeklis “Iepazīsti Eiropas Savienību un izmanto savas iespējas”, 2015.
24. Paeglīte I. Pilsoniskās līdzdalības rokasgrāmata. Es piedalos.- R.: Latvijas pieaugušo izglītības apvienība, 2004.
25. Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas politika.- R.: Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts, 2006.
26. Skolu jaunatnes kultūrintegrācija. Rakstu krājums. Pedagogu izglītības atbalsta centrs.-R.: RaKa, 1999.
27. Tavas tiesības. – R.: Izglītības un zinātnes ministrijas Bērnu tiesību aizsardzības centrs,1997.
28. Tolerances trenāžeros jeb ārvalstu jaunieši starp mums. Rokasgrāmata skolu pašpārvaldēm un Metodiskie ieteikumi jaunatnes lietu speciālistiem un direktoru vietniekiem audzināšanas darbā – R.: Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija, 2012.

4. Karjeras izvēle

Pamatojums:

Karjeras izvēle ir atkarīga no indivīda personības īpašībām, interesēm, iespējām, iegūtās izglītības un sociāli ekonomiskās vides. Karjeras izvēles jautājumi ir būtiski gan bērniem un jauniešiem, gan arī viņu ģimenēm.

Izglītības procesā karjeras atbalsta sistēmai ir jābūt tādai, kura palīdzētu izglītojamajiem izprast un izzināt savas intereses un spējas, kā arī darba tirgus tendences un prasības, apgūt un attīstīt karjeras vadības prasmes.

Šim darbam jābūt mērķtiecīgi organizētam visus skolas gadus, tāpēc klases stundās tiek aktualizēti karjeras izvēles jautājumi. Svarīgi, lai izglītojamie pēc iespējas agrāk saņemtu informāciju un padomus, kas dotu viņiem iespēju pamatoti izvēlēties pašu vēlmēm un spējām noderīgu turpmākās izglītības un darba dzīves virzienu.

Pedagoga uzdevums ir ne tikai palīdzēt izglītojamajiem attīstīt savu personību, t.i., veidot pašapziņu, iemācīties izprast pašam sevi, novērtēt savu pieredzi, sasniegumus, personiskās īpašības, stiprās un vājās puses, bet arī izpētīt dažādas karjeras veidošanas iespējas, rosinot izglītojamos pieņemt svarīgus lēmumus savai dzīvei. Vēlēšanās realizēt sev svarīgus nākotnes plānus veicinās izglītojamo motivāciju mācīties.

Mērķis:

Sekmēt izglītojamajos izpratni par izglītības lomu cilvēka dzīvē un veicināt mērķtiecīgu karjeras izvēli.

Uzdevumi:

1. apzināties mācību, darba un saturīga brīvā laika pavadīšanas nozīmi karjeras izvēles procesā;

- veidot prasmi salīdzināt un samērot personiskos sasniegumus un īpašības ar tiem nosacījumiem, kas nepieciešami tālākai izglītības turpināšanai un savas karjeras veidošanai;
- attīstīt prasmes, kas nepieciešamas savas karjeras attīstības plānošanā, lai sekmīgi konkurētu darba tirgū.

Klašu grupa: 1. – 3. klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
Profesiju daudzveidība Manu vecāku, ģimenes locekļu darbs	Zina, kur un par ko strādā vecāki un citi ģimenes locekļi. Zina nosaukt profesijas, kurās strādā cilvēki izglītojamā dzīvesvietā, un izprot viņu nozīmību vietējās sabiedrības dzīvē.
Mani pienākumi ģimenē Mani vaļasprieki Mana sapņu profesija	Gūst priekšstatu par ikdienas darbu un interešu, vaļasprieku saistību ar profesijām, gūst izpratni par to dažādību.
Dienas režīms	Prot izplānot savu dienas režīmu un tam sekot, paredzot laiku mācībām, pienākumiem mājās, vaļaspriekiem un atpūtai.
Mācības - izglītojamā darbs	Apzinās savu galveno pienākumu mācīties, spēj mācīties patstāvīgi un koncentrējas mācību uzdevumu apguvei un izprot savu atbildību sekmīgā mācību procesā. Prot izmantot stundās apgūto ikdienā.
Karjeras vīzija	Mācās domāt par savu nākotni, iepazīstot dažādas profesijas, apgūst darba prasmes.

Klašu grupa: 4. – 6. klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
Es un mani dotumi	Apzinās savas stiprās un vājās puses, kā arī savas intereses, spējas.
Mani darba ieradumi Sadarbības prasmes	Prot plānot savu dienas režīmu, ievērojot savas un citu intereses un iespējas. Prot sadarboties ar dažāda vecuma cilvēkiem.
Brīvais laiks un tā izmantošana	Izzina un izmanto daudzpusīgas lietderīga brīvā laika pavadīšanas iespējas, atrodot savām spējām un vēlmēm atbilstošāko.
Mācīšanās prasmes un sasniegumi	Mācās dokumentēt savus sasniegumus. Apzinās zināšanu nozīmi nākotnē, spēj sevi motivēt mācību darbam un cenšas sasniegt savām spējām atbilstošus rezultātus.
Profesiju daudzveidība, prestižs un pievilcība	Izprot profesiju veidus un tajās veicamo darba specifiku: fizisks – garīgs darbs, darbs telpās – darbs ārā u.tml. Izprot dažādo profesiju lomu sabiedrības dzīvē un veido priekšstatus par savu iespējamo nākotnes profesiju. Pētot profesiju daudzveidību, domā par savām nākotnes iecerēm, par savām iespējām pilsētā/novadā/valstī.
Lietišķā valoda, tās nozīme ikdienas dzīvē	Izkopj savu valodas kultūru. Izprot publiskas uzstāšanās būtību un ir apguvis prasmes tajā piedalīties, prezentējot dažādus darbus un uzstājoties.

Klašu grupa : 7.-9. klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
Vajadzības, vēlmes un spējas Pašvērtējums	<p>Ir objektīvi izvērtējis, pārzina savus dotumus, spējas un intereses, samēro savas intereses un spējas, personīgās īpašības un vērtības.</p> <p>Novērtē sava gribasspēka, neatlaidības un personīgā ieguldījuma nozīmīgumu dzīves mērķu sasniegšanā.</p> <p>Novērtē savu sasniegumu rezultātus.</p>
Savu interešu, spēju un dotību attīstīšana	<p>Saprot, kā Izglītības iestādē, ārpusskolas aktivitātēs un ikdienā var attīstīt savas intereses, spējas un dotības</p> <p>Apzinās interešu izglītības un brīvprātīgo darba nozīmi savas pašattīstības veicināšanā.</p>
Izglītības vērtība	<p>Izprot saistību starp izglītību, profesiju un nodarbinātību.</p> <p>Apzinās izglītību kā vērtību, ir motivēts turpināt izglītību.</p> <p>Izprot Latvijas izglītības sistēmu un savas tālākās izglītības iespējas.</p> <p>Zina dažādus avotus, kur meklēt informāciju par izglītības iespējām.</p>
Profesiju daudzveidīgā pasaule	<p>Apzinās karjeras nozīmi cilvēka dzīvē un saprot karjeras plānošanas pamatnosacījumus.</p> <p>Prot savākt, apkopot un analizēt atbilstošu informāciju par profesijām, izzina savas turpmākās izglītības iespējas.</p> <p>Ir apzinājis sev saistošās profesijas. Iesaistās darba izmēģinājumos.</p> <p>Ir iegūtas zināšanas par vietējo darba tirgu.</p>
Individuālā karjeras plāna izveide	<p>Ir apgūtas plānošanas prasmes un veicināta spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu.</p> <p>Prot pieņemt ar karjeras izvēli saistītus lēmumus.</p> <p>Ir izveidota un regulāri tiek papildināta savu sasniegumu mape.</p>

Ieteicamā literatūra un informācijas avoti:

1. Akmeņkalna I., Kārklīšs A., Kalniņa I. Mērķtiecīga karjeras veidošana. Mācību metodika.– R.: LUMA, 2007.
2. Akmeņkalna I., Kārklīšs A., Skutele D. Mērķu sasniegšana. – R.: LUMA, 2007.
3. Alens Dž., Nerne Dž. Skolēnu izaugsmes veicināšana. Palīgs klases audzinātājam. – R.: Skolu atbalsta centrs, 2000.
4. Baldiņš A., Raževa A. Klases audzinātāja darbs skolēnu personības izpētē. – R.: Pētergailis, 2001.
5. Beloraga G. Par ko kļūt? Darba lapas par profesijām.– R.: Zvaigzne ABC, 2007.
6. Daija Z., Panasina I. Veido savu karjeru pats! Grāmata patstāvīgai profesijas izvēlei. – R.: Profesionālās karjeras izvēles centrs, 2000.
7. Daiktere I. Mērķu izvirzīšana un sasniegšana. Mācību metodika. – R.: SIA LUMA, 2007.
8. Darba pasaules un karjeras iespēju izpēte / Ieteikumi skolotājiem, klašu audzinātājiem projektu nedēļas vadīšanai 7. – 9.klasēs. – R.: PIAA, PIAC, 2004.
9. Dektereva N., Dorofjeva S., Vagele A., Zavjalova G.. Interesantas idejas klases audzinātājam.– R.: RaKa, 2008.

10. Dektereva N., Dorofjeva S., Vagele A., Zavjalova G.. Mūsdienīga skolēna portfolio.– R.: RaKa, 2008.
11. Ertelts B.J., Šulcs V. Karjeras konsultēšanas kompetences. – R.: VIAA, 2008.

5. Veselība un vide

Pamatojums:

Viens no efektīvākiem veidiem, kā pasargāt savu veselību un nenodarīt kaitējumu apkārtējai videi, apzinoties savas rīcības riskus un sekas, ir zināšanas. Izglītības iestāde līdztekus ģimenei un sabiedrībai ir atbildīga par jaunās paaudzes veselību. Tādējādi Izglītības iestādei ir jāiesaistās veselības veicināšanas un primārās profilakses darbā

Primārās profilakses mērķis ir cilvēka rakstura, gribas, attieksmes un dzīves prasmju veidošana, lai kritiskā dzīves situācijā viņš spētu izdarīt izvēli par labu veselībai, būtu gatavs risināt problēmas un pieņemt atbildīgus lēmumus. Nozīmīgi ir preventīvie pasākumi dažādu atkarību (smēķēšana, alkohola un narkotisko, psihotropo, kā arī jauno psihoaktīvo vielu lietošana, datoratkarība u.c.) profilaksei.

Bērnam un jauniešiem ir nepieciešams izprast pārmaiņas, kas notiek ar viņu, mainoties vecumam, un ievērot nosacījumus, kas ir veselīga dzīvesveida pamatā (uzturs, fiziskās aktivitātes, pozitīvas emocijas un attieksmes u.c.). Būtiska ir sevis kā vides sastāvdaļas apzināšanās, kad indivīds uzņemas pienākumus un rūpes par vides sakārtošanu, saglabāšanu, veidošanu.

Mērķis:

Rosināt izglītojamos ievērot veselīgu dzīvesveidu un izprast apkārtējo vidi kā nosacījumu dzīves kvalitātes nodrošināšanai.

Uzdevumi:

1. iegūt augstu pašapziņu un pozitīvu pašnovērtējumu (justies labi “savā ādā”, prast rūpēties par sevi un savu ķermeni);
2. apgūt iemaņas un prasmes, kas palīdzētu pieņemt atbildīgus lēmumus savai fiziskai, psihiskai un sociālai attīstībai; atbilstoši rīkoties ar atkarību izraisošo vielu (tabaka, alkohols, narkotiskās, psihotropās, kā arī jaunās psihoaktīvās vielas u.c.) lietošanu saistītās situācijās vai nonākot saskarē ar atkarību izraisošiem procesiem (azartspēles, jaunās tehnoloģijas u.c.);
3. veidot pozitīvu attieksmi pret apkārtējo vidi.

Klašu grupa : 1.-3. klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
Uztura ietekme uz izglītojamā darbaspējām un sekmēm mācībās	Apzinās un spēj novērtēt uztura nozīmi sava organisma attīstībā un augšanā. Ir prasme ievērot un pielietot gūtās atziņas ikdienā.
Sakarība starp uzturu un veselību. Uzturs kā riska faktors dažādu slimību attīstībā (zobu kariess, avitaminoze, aptaukošanās, sirds un asinsvadu slimības u.c.)	Zina, kādas slimības var izraisīt nepiemērots uzturs un kāds uzturs jālieto slimību profilaksē. Ir prasme analizēt un novērtēt savu ikdienas uzturu mājās un skolā un veikt atbilstošu izvēli. Zina, kādu galveno informāciju atspoguļo uz pārtikas produktu iesaiņojumiem. Ir prasmes izdarīt nepieciešamās izmaiņas uztura izvēlē atbilstoši dažādiem apstākļiem un savai individualitātei.
Veselīgu ēšanas paradumu veidošana	Izprot veselīgu ēšanas paradumu būtību, nozīmi un nepieciešamību. Spēj novērtēt savus ēšanas ieradumus.

	<p>Apzinās, ka ēšanas ieradumi ir izvēles rezultāts, kas atkarīgs no katra paša lēmuma.</p> <p>Ir prasmes atbilstoši savam vecumam pieņemt saprātīgus lēmumus savas veselības nostiprināšanā.</p>
Fiziskās aktivitātes kā veselības pamats	<p>Apzinās fizisko aktivitāšu nozīmi veselības saglabāšanā.</p> <p>Veidojas motivēta nepieciešamība piedalīties dažādās fiziskajās nodarbībās Izglītības iestādē un ārpus Izglītības iestādes.</p>
Veselīga vide	<p>Apzinās vides faktoru ietekmi uz cilvēka veselību.</p> <p>Ir iemaņas izvairīties no ilgstošas uzturēšanās veselībai nevēlamā vidē (piesmēķētas telpas, automašīnu tuvumā u.c.).</p> <p>Veidojas pozitīva attieksme pret apkārtējo vidi.</p> <p>Apzinās, ka ikviens var būt līdzdalīgs veselīgas vides veidošanā Izglītības iestādē, mājās, pilsētā, ciemā utt.</p>
Datoratkarība un citi atkarību izraisošie procesi, to izraisošie faktori	<p>Ir priekšstats par datoratkarību, citiem atkarību izraisošiem procesiem un bīstamību, ko tie nodara.</p> <p>Atbilstoši savam vecumam izprot un apzinās pamatnoteikumu nozīmīgumu, strādājot ar datoru, citām jaunajām tehnoloģijām.</p>

Klašu grupa: 4.-6. klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
Personīgā higiēna Rūpes par ārējo izskatu	<p>Apzinās personīgās higiēnas nozīmi gan savas veselības uzturēšanā, gan savstarpējā saskarsmē, izprot tās ievērošanas nepieciešamību.</p> <p>Izprot jēdzienu „personīgā higiēna”, zina, kādas darbības tās ietvaros nepieciešams veikt.</p> <p>Prot izvēlēties piemērotus apavus, apģērbu un kosmētikas līdzekļus.</p> <p>Veido paradumu rūpēties par savu ārējo izskatu.</p>
Sakopta apkārtējā vide un pašapkalpošanās prasmes	<p>Saprot veselīgas, drošas un sakoptas dzīves un darba vides nozīmīgumu, nosacījumus un pasākumus, kurus veicot var samazināt vai izvairīties no veselības apdraudējumiem.</p> <p>Veido motivētu nepieciešamību, paradumu uzturēt ap sevi sakoptu vidi un rūpēties par tās sakārtošanu.</p>
Ārējās vides ietekme uz cilvēka veselību	<p>Var nosaukt un atpazīt ārējos faktorus, kuri var ietekmēt cilvēka veselību (troksnis, putekļi, sadzīves ķīmija, grauzēji, insekti u.c.).</p> <p>Apzinās rīcību, kāda nepieciešama ārējo faktoru mazināšanai vai novēršanai.</p>
Dienas režīms Veselību ietekmējošu paradumu veidošanās	<p>Prot atpazīt, nosaukt un raksturot ikdienas situācijas, kas ietekmē cilvēka veselību (ilgstoša atrašanās pie datora, nepietiekams laiks miegam, ēšanas režīms u.c.).</p> <p>Prot atpazīt neveselīgu uzvedību un rīcību. Ievēro un apzinās neveselīgu vidi sev apkārt.</p> <p>Spēj saprātīgi un lietderīgi plānot laiku dienas darbiem un atpūtai.</p>

Klašu grupa: 7.-9. klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
<p>Pusaudžu un jauniešu dzimuma nobriešana, un personības attīstība (dažādas pārvērtības manā ķermenī, jaunas sajūtas un izjūtas)</p> <p>Raksturīgās pusaudžu īpašības pubertātes periodā</p>	<p>Izprot fiziskās (primāro un sekundāro dzimuma pazīmju veidošanās), psihiskās, emocionālās izmaiņas savā organismā un ir gatavs tās pieņemt.</p> <p>Veidojas nepieciešamība un ir prasmes ievērot higiēnas normas.</p> <p>Apzinās raksturīgās pusaudžu īpašības pubertātes vecumā un spēj adekvāti rīkoties.</p> <p>Spēj izprast emociju izpausmes savos vienaudžos.</p> <p>Spēj sevi novērtēt un pozitīvi ietekmēt savu veselību.</p>
<p>Ar dzimuma piederību saistītās rakstura, uzvedības iezīmes</p> <p>Seksualitāte kā neatņemama personības sastāvdaļa</p> <p>Cieņa pret savu un pretējo dzimumu</p> <p>Atbildība savstarpējās attiecībās, t.sk. dzimumattiecībās</p>	<p>Ir pozitīva attieksme un cieņa pret savu dzimumu un pretējo dzimumu.</p> <p>Apzinās savu dzimumu un ar to saistītās rakstura un uzvedības iezīmes un prot respektēt pretējā dzimuma atšķirības.</p> <p>Veidojas pozitīva attieksme pret jēdzieniem sievišķība un vīrišķība.</p> <p>Spēj atbilstoši izvērtēt sava rakstura iezīmes dzimuma piederības kontekstā.</p> <p>Apzinās savu seksualitāti kā neatņemamu personības attīstības sastāvdaļu, izprot jēdzienu par atbildību savstarpējās attiecībās un dzimumattiecībās.</p> <p>Ir informēts par jauniešiem piemērotām un pieejamām kontracepcijas metodēm.</p>
<p>Dažādu jūtu izpausmes veidi (verbālie un neverbālie), to izvērtēšana</p>	<p>Apzinās, ka jūtas un emocijas ir katra cilvēka dabiskas izpausmes, kam ir svarīga nozīme attiecību veidošanā.</p> <p>Ir izpratne par dažādām jūtu paušanas iespējām. Spēj savaldīt savas jūtas, prot tās paust, neaizvainojot citus.</p> <p>Izprot, spēj pieņemt un cienīt citu paustās jūtas.</p>
<p>Apzinās, ka jūtas un emocijas ir katra cilvēka dabiskas izpausmes, kam ir svarīga nozīme attiecību veidošanā</p> <p>Ir izpratne par dažādām jūtu paušanas iespējām</p> <p>Spēj savaldīt savas jūtas, prot tās paust, neaizvainojot citus</p> <p>Izprot, spēj pieņemt un cienīt citu paustās jūtas</p>	<p>Apzinās atkarību izraisošo vielu lietošanas cēloņus, motīvus un sekas, kā arī ir prasmes uzlabot savu emocionālo stāvokli, neizmantojot sev un citiem kaitīgus paņēmienus.</p> <p>Ir izpratne par medikamentu lietošanas noteikumiem.</p> <p>Ir izpratne par jauno psihoaktīvo vielu (zāļu maisījumi, vīraki u.c.) lietošanas negatīvo ietekmi uz veselību.</p> <p>Ir prasme izvērtēt dažādas situācijas un pieņemt veselībai pozitīvus lēmumus.</p> <p>Spēj pretoties negatīvam psiholoģiskam spiedienam.</p> <p>Spēj izvēlēties piemērotas nodarbošanās savā brīvajā laikā.</p> <p>Izprot alkohola un tabakas reklāmas būtību.</p> <p>Zina institūcijas un organizācijas, kur vērsties pēc palīdzības.</p> <p>Zina savus pienākumus un tiesības attiecībā uz atkarību izraisošo vielu lietošanu (pasīvā smēķēšana u.c.).</p>
<p>Azartspēļu atkarība</p> <p>Datorspēļu atkarība</p>	<p>Izprot šo atkarību negatīvo ietekmi uz cilvēka psihisko un fizisko veselību.</p> <p>Ir prasme atteikties no nevēlama piedāvājuma.</p>

Interneta atkarība	Spēj izvēlēties piemērotas nodarbošanās savā brīvajā laikā. Zina institūcijas un organizācijas, kur vērsties pēc palīdzības.
Veselīga vide	Zina vides faktoru ietekmi uz cilvēka veselību. Izvēlas sev labvēlīgu un veselībai nekaitīgu vidi. Saprot, ka ikviens var būt līdzdalīgs veselīgas vides veidošanā Izglītības iestādē, mājās, pilsētā, ciemā utt.

Ieteicamā literatūra un informācijas avoti:

1. Adamaite I., Bērziņa I. Starp mums, vecākiem, runājot. Par atkarības problēmām ģimenē un sabiedrībā.- R.: Lielvārds, 2002.
2. Adamaite I. Kur slēpjas atkarība?- R.: Zvaigzne ABC, 1998.
3. Adamaite I., Stirna A., Vārpa I., Atkarības profilakse.- R: b/o v/u Narkoloģijas centrs, 2000.
4. Apturi vardarbību.- R.: Latvijas Sarkanais Krusts, 2005.
5. Azarovs J. Ģimenes pedagogija. – R.: Zvaigzne, 1986.
6. Āltonene U. Pusaudžu sekss. – R.: Sprīdītis, 1991.
7. Balsons M. Kā izprast klases uzvedību. –Lielvārds, 1996.
8. Borins E.P. Smēķēšana, alkohols un uztura mācība. – R.: Sorosa fonds – Latvija, 1995.
9. Borzovs J. u.c. Darbs ar datoru un jūsu veselība. Informatīvais materiāls datoru lietotājiem. - R.: Labklājības ministrija, Valsts darba inspekcija.
10. Dzīves derīguma termiņš: mācību videofilma.-R.: Rīgas Dome, Rīgas atkarības profilakses centrs, Sabiedrības veselības aģentūra, Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs, 2008.
11. Fords Dž.B. Cilvēka ķermenis. Enciklopēdija jaunatnei. – R.: Belitha press. Kolibri, 1994.
12. Glikasa O. Augsim veseli.- R.: Zvaigzne, 1996.
13. Golubeva A., Lazdiņa S., Zavadskis A. Skolas incidenti, kas saistīti ar apreibinošo vielu lietošanu, izplatīšanu, aizdomām-R.: Sabiedrības integrācijas fonds, 2005.
14. Kas ir veselības mācība.- LVAVA, 2004.
15. Karpova Ā. Ģimenes psiholoģija. – R.: RaKa, 2000.
16. Kondrāte I., Kuņicka I., Rocēna I., Jātniece I. Pusaudžiem par intīmo. Rokasgrāmata skolotājiem.- R.: ANO Attīstības programma, IZM, 2003.
17. Kondrāte I., Kuņicka I., Rocēna I., Jātniece I. Pusaudžiem par intīmo. Aktivitātes darbam klasē.- R.: ANO Attīstības programma, IZM, 2004.
18. Krūzmētra M. Ģimenes socioloģija. –1993.
19. Metodiskais līdzeklis pedagogiem un vecākiem “Darbs ar sociālā riska grupas bērniem un jauniešiem atkarību profilaksē” – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2015 20. Metodiskais materiāls “Veselības izglītība vispārējā vidējā un profesionālajā izglītībā”- R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013.
20. Mias dienasgrāmata. - R.: B/O V/U Narkoloģijas centrs, 2000.
21. Nāves mušpapīrs: mācību videofilma. – B/O V/U Narkoloģijas centrs, 2000.
22. Nucho A.O, Vindere M. Garīgās veselības veicināšana. Psiholoģija izglītībai.- R.: RaKa, 2002.
23. Paiks G., Selbijs D. Pasaule ienāk klasē.- R.: LU Ekoloģijas centra apgāds VIDE, 1998.
24. Pārmaiņu laiks: mācību videofilma latviešu valodā.
25. Pirmā palīdzība. Novērtēšana. Ārstēšana. Prasmes.- R.: Jumava; 2002.
26. Plotnieks I. Psiholoģija ģimenē. – R.: Zvaigzne, 1988.
27. Puškareva I. Par smēķēšanu, alkoholismu, narkomāniju –Lielvārds, 1996.
28. Rubene I.M.. Ēd vesels! – R.: Zaļais circenis, 1998.

6. Drošība

Pamatojums:

Drošības jautājumu apguves uzdevumi ir palīdzēt bērniem un jauniešiem izprast to nozīmi savas un citu veselības un dzīvības saglabāšanā. Šo tēmu apgūvē būtiskākais ir neaprobežoties tikai ar noteikumu zināšanu, bet gan veicināt noteikumu ievērošanu, to izpratni un attieksmes maiņu pret iegūto zināšanu pielietošanu praksē.

Tēma „Drošība” ietver drošības jautājumus dažādās sadzīves un ekstremālās situācijās - drošību ikdienā, satiksmes drošību, elektrodrošību, ugunsdrošību, gāzes drošību, drošību uz ūdens, rīcību dabas stihijās un citās ekstremālās situācijās, personīgo drošību un aizsardzību pret vardarbību.

Mērķis:

Veidot izglītojamajos izpratni par drošības jautājumu apguves nepieciešamību un ievērošanu ikdienā savas un citu drošības un veselības saglabāšanā.

Uzdevumi:

1. rosināt izpratni par drošību dažādās situācijās;
2. attīstīt prasmes novērtēt drošību un rīkoties dažādās situācijās;
3. sekmēt skolēnu atbildību lēmumu pieņemšanā savas un līdzcilvēku drošības nodrošināšanā.

Klašu grupa: 1.-3.klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
Ceļš uz Izglītības iestādi	Prot izvēlēties drošāko maršrutu no mājām līdz Izglītības iestādei un atpakaļ. Pārvietojas pa izvēlēto ceļu un šķērso ielu savas mājas, Izglītības iestādes tuvumā atbilstoši ceļu satiksmes drošības noteikumiem.
Gājējs, transportlīdzekļa vadītājs, pasažieris Sabiedriskais transports un pieturas	Pārzina transporta līdzekļu veidus. Prot ievērot atbilstošos uzvedības noteikumus sabiedriskajos un personiskajos transporta līdzekļos. Prot pareizi iekāpt transporta līdzeklī un izkāpt no tā. Izprot vadītāju un brīdinājuma signālu nozīmi gājējiem.
Satiksmes regulēšana ar luksoforu un ceļazīmēm	Prot šķērsot ielu regulējamā vai neregulējamā krustojumā, ceļu un dzelzceļu. Pazīst nozīmīgākās ceļa zīmes un apzīmējumus. Orientējas transportlīdzekļu braukšanas virzienos pa ielām un ceļiem, to paredzamajos manevros
Satiksmes negadījumi un to cēloņi	Spēj novērtēt bīstamas situācijas un prot atbilstoši rīkoties tajās, prot lietot gaismas atstarotājus.
Velosipēds	Zina un ievēro nosacījumus braukšanai ar velosipēdu, prot izvēlēties un izmanto drošāko atļauto ceļu.
Dabas katastrofas: vētra, plūdi, negaiss u.c.	Zina, kā atbilstoši uzvesties negaisa, vētras un plūdu u.c. negadījumos. Apzinās radīto postījumu sekas. Prot izsaukt palīdzību un neapjukt, lai palīdzētu sev un citiem.
Ūdens	Apzinās un ievēro drošības noteikumus ūdenī, uz ledus un ūdenskrātuvju tuvumā.
Karsti un auksti laika apstākļi	Apzinās drošības noteikumus karstos un aukstos laika apstākļos.

Apzinās drošības noteikumus karstos un aukstos laika apstākļos	Izprot dažādu elektroierīču funkcijas. Lietojot elektroierīces, prot ievērot drošības noteikumus un lietošanas instrukcijas. Apzinās elektrodrošības noteikumu neievērošanas sekas.
Pirotehnika	Izprot pirotehnikas bīstamību un zina, ka to bērni nedrīkst lietot.
Ugunsdrošība	Apzinās, kādu postu var radīt neuzmanīga rīcība ar uguni. Zina, kur uguni izmanto sadzīvē, un ievēro ugunsdrošības zīmes. Prot novērtēt uguns bīstamību un atbilstoši rīkoties. Nedezina kūlu un sadzīves atkritumus.
Rīcība nelaimes gadījumā Drošības dienesti	Apzinās, kādu palīdzību var sniegt dažādi drošības dienesti. Prot izsaukt drošības dienestus un raksturot notikušo. Zina, kādos gadījumos nepieciešama evakuācija un kā rīkoties.
Izglītības iestādes evakuācijas plāns	Zina, kur Izglītības iestādē atrodas evakuācijas plāns un kā rīkoties trausmes gadījumā.
Nevēlami svešinieki	Apgūst drošības pasākumus, kas jāievēro, ja mājās un uz ielas atrodas viens. Prot rīkoties un izvairīties no nepatīkamām situācijām, ja parādās nevēlami svešinieki, t.sk. dzīvnieki. Prot meklēt palīdzību, ja nokļūst nepatīkamā situācijā.

Klašu grupa 4.-6. klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
Satiksmes noteikumi gājējiem un pasažieriem	Prot ievērot pasažieru drošības noteikumus un pienākumus dažādos sabiedriskajos transportlīdzekļos. Ievēro uzvedības noteikumus stacijā un autoostā, sabiedrisko transportlīdzekļu pieturās.
Transporta līdzekļi	Prot raksturot transportlīdzekļus. Izprot transportlīdzekļa jaudu, kustības mobilitāti, bremzēšanas attālumu. Nepakļauj sevi un citus briesmām, bojājot transporta līdzekļus un apdraudot to kustību.
Velosipēdists kā satiksmes dalībnieks un velosipēda uzturēšana braukšanas kārtībā	Zina, izprot un ievēro praksē velosipēda vadītāja noteikumus, droši iesaistoties satiksmē ar velosipēdu. Prot noteikt velosipēda tehniskās daļas un raksturot to nozīmi. Nodrošina savu un velosipēda pamanāmību uz ielas vai ceļa.
Rīcība ceļa satiksmes negadījumos	Prot atbilstoši rīkoties un meklēt palīdzību nelaimes gadījumos.
Drošība ekstremālās situācijās un evakuācija	Prot adekvāti rīkoties un rast nepieciešamo palīdzību dabas katastrofu gadījumos, izsaucot atbildīgo institūciju pārstāvjus. Prot atbilstoši rīkoties trausmes laikā. Rīkojas saskaņā ar evakuācijas plānu.
Ūdens	Prot izvērtēt un nepieļaut riska situācijas ūdenī, uz ledus un ūdenskrātuvju tuvumā.
Ugunsdrošība	Zina un ievēro ugunsdrošības noteikumus. Prot rīkoties un zina, kur meklēt palīdzību nelaimes gadījumos.
Pirotehnika	Prot novērtēt pirotehnikas bīstamību un apzinās nepareizas rīcības sekas.

Bīstamie atradumi (lādiņi, ķīmiskās vielas, medikamenti, šļirces u.c.)	Prot rīkoties, konstatējot bīstamos atradumus, un apzinās nepareizas rīcības sekas.
--	---

Klašu grupa 7.-9. klase

Stundu temati	Plānotais sasniedzamais rezultāts
Satiksmes dalībnieka atbildība	Apzinās savu lomu un atbildību satiksmes kustībā.
Motorizētie transportlīdzekļi	Zina, kurus transportlīdzekļus un ar kādiem nosacījumiem var vadīt pusaudžu vecumā. Iesaistoties ceļu satiksmē, ievēro satiksmes noteikumus. Pieņem atbildīgus lēmumus arī sarežģītās satiksmes situācijās uz ceļa.
Ugunsdrošība	Ievēro ugunsdrošības noteikumus un spēj ietekmēt citus saprātīgai rīcībai saskarē ar uguni.
Civilā aizsardzība. Evakuācija	Prot pareizi rīkoties evakuāciju (skolā un citās sabiedriskās vietās) gadījumos. Nerada situācijas, kurās nepieciešama evakuācija (viltus trauksmes, zvani utt.), un apzinās atbildību.
Drošība masu pasākumos un sabiedriskās vietās	Prot novērtēt situāciju masu pasākumos un sabiedriskās vietās un atbilstoši tai rīkoties.
Pašaizsardzība	Prot sargāt savu personisko mantu. Prot atbilstoši rīkoties, ja konstatēta personisko mantu zādzība
Pirotehnika	Zina, ka ir sertificēta pirotehnika, kuru jālieto atbilstoši instrukcijām, nepakļaujot sevi un citus briesmām.
Pirmā palīdzība nelaiemes gadījumos	Prot pareizi rīkoties dažādos nelaiemes gadījumos, pasargājot sevi un citus no tiem. Nelaiemes gadījumā prot izsaukt atbildīgos dienestus.

Ieteicamā literatūra un informācijas avoti:

1. Beloraga G. Drošība dažādās situācijās.- R.: Zvaigzne ABC, 2003.
2. Ceļa zīmju komplekts. CSDD.
3. Civilā aizsardzība. Civilā aizsardzība Minimālās prasības civilās aizsardzības kursa saturam vispārējā un profesionālajā izglītībā. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2011 4. Damberga A. Ceļu satiksmes drošība 1.-4.klasei. – Lielvārde: Lielvārds, 2003.
4. Drošība internetā. Rokasgrāmata skolotājiem. - Latvijas Interneta asociācijas Drošāka interneta centrs „Net-Safe Latvia”, 2010.
5. Drošība. Metodiski ieteikumi pamatskolai. – R.: ISEC, 2004.
6. Falka S., Ničiporčika-Guseva R., Romanovska G. Drošība uz ceļa. Skolotāja rokasgrāmata. – R.:Valsts izglītības satura centrs, 2009.
7. Golubeva A. Skolēnu drošība. Nelaiemes gadījumi. Pirmā palīdzība.- Lielvārde: Lielvārds, 1998.
8. Katram bērnam drošību. – R.: Bērnu un ģimenes lietu ministrija, 2004.
9. Ko darīt, ja... Jautājumi un atbildes par dažādām situācijām skolas vidē. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2012.
10. Lāma D., Kjaspere V. Metodiskais materiāls ceļu satiksmes drošības jautājumu apguvei pamatizglītībā. – R.: ISEC, 2008.
11. Lāsēns un ceļu satiksme. – R.: Rasa ABC, 2003.

12. Metodiskais līdzeklis "Veselības un drošības jautājumu aktualizēšanai sākumskolā". – R.: Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts, 2012.
13. Metodiskie ieteikumi sākumskolai. – R.: ISEC kopā ar CSDD, 1997.
14. Metodiskie ieteikumi drošības jautājumu mācīšanai 1.–4. klasē audzinātāja stundās. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2011.
15. Metodiskais materiāls "Dzīvnieki un tava drošība" darbam ar pirmsskolas un pamatskolas bērniem – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013.
16. Mācību filma „Saku Vau, lai nebūtu Au!”.
17. Mācību filma velosipēdistiem. CSDD.
18. Mācību līdzekļi satiksmes drošībā velosipēdistu apmācībai „Ceļā ar velosipēdu”, VAS Latvijas dzelzceļš.- R.: Zvaigzne ABC, 1998.
19. Mācību materiālu komplekts Sargā sevi! - R.: SAC, 2002.
20. Metodiskie materiāli „Esi redzams!”.- R.: CSDD.
21. Muceniece L. Ceļu satiksmes noteikumu mācīšana pamatskolā.-R.: 2003.
22. Obuhovičs A. Ceļu satiksmes noteikumi skolām (5.-9. klasēm).-R.: 2003.
23. Sociālie stāsti par veselību un drošību 7.-9.klasē “Īsi stāsti drošai dienai”. Metodiskais materiāls skolotājiem un mācību spēle. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013.
24. Vesels un drošs. Spēle tiešsaistē un videomateriāls “Ar spēles palīdzību bērniem mācīs drošu uzvedību”. – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013.
25. Vesels un drošs – ikdiena Tev apkārt. Interaktīvs elektronisks materiāls pirmsskolas un sākumskolas bērniem vecākiem un pedagogiem – R.: Valsts izglītības satura centrs, 2013.
26. www.112.lv
27. www.csdd.lv
28. www.emergency.lv

Direktora vietniece audzināšanas jomā

/I.Paegle/